

Krausz Poldi és a Mélypince legendája

Ki tudja már, hol is volt a tabáni Görög utca és a Fehér Sas utca. Rég benőtte helyüket a fű. De biztos, hogy e két utca találkozásánál ott állt a Mélypince vendéglő. A föld alatt talán még megvan valami abból a pincerendszerből, amely után nevét kapta a régi kocsmá. Nem tudom, hány szint volt egymás alatt: utolsó gazdája, a sokat emlegetett Krausz Poldi szerint három. A legelsőből állítólag alagút vezetett a Várba, a középsőben befalazott kazamata volt, a legfelsőben pedig a borát tartotta Poldi bácsi. Más emlékezők ellenben azt állítják, hogy csak két pincszint volt, az alsó jégverem, a felső borospince (és régebben ivó). Ma már nehéz eldönteni, mi az igazság. A kisvendéglő tarka legendáriumához tartozik még az alapítás éve: 1549. A török időkben állítólag örömtanya volt, a mélypince kéjpinceként szolgált.

Az első biztos adatok az 1780-as évekből valók: ekkor a görög származású Nesztorovics Péter bérelte, s halászkocsmája volt.

Irodalmi nyomok viszonylag koránról kimutathatók, a XIX. század elején Virág Benedek és Vahot Imre járt ide. Majd száz év múlva Ady koccintgatott itt Szűts Dezsővel, az újságíróskodó nagyváradi főjegyzővel – tudhatjuk meg Perekázy Károlytól. Akkoriban Burger Józsefnek hívták a bérlőt. De korántsem volt még akkora kultusza a pincének, mint a húszas-harmincas években, Poldi bácsi idejében.

Az utolsó bérlő, a legendás híró Krausz Poldi (vagyis Krausz Lipót), akit irodalmi művek, visszaemlékezések tucatjai örökített meg, az első világháborút követően vette át a kocsmát. Mit is tudunk erről a derék vendéglősről azon kívül, hogy az írók, művészek jó barátja volt? Nemrég talákoztam unokájával, Kürti Györggyel, s kikerdeztem Poldi bácsi felől. Az unoka, aki maga is nyugdíjas már, elmesélte, hogy nagyapja korábban Zsámbékon volt vendéglős. Onnan származik a família, s az ősök is kocsmárosok voltak. Krausz Poldi öt gyereket nevelt, két lányt és három fiút. Közülük már csak egy él, New Yorkban, a 92 éves Béla. Az apai mesterséget egyik sem vitte tovább. Poldi egyik lányáról Dutka Ákos így emlékezett: „Volt Poldi bácsinak egy roppant érdekes lánya, lehetett 18–20 év között. Formás, egészséges zsidó lány volt, szépen gitározott és oda állt rendszeren Krúdy asztala mellé s halkan, szordínósan régi avasi nótákat pengetett.” A Mélypince a Tabán legolcsóbb vendéglője volt. Helybeliek és messzebről ide járó írók, művészek kiskocsmája. Poldi papa és

felesége, Lina néni személyesen szolgált ki a vendégeket tányérról lelógó bécsi szeletekkel s jó zsámbéki borral. Pincért nem tartottak. Egyetlen zenész volt, a Jócó cigány, egy alacsony, köpcös ember, aki ifjúkorában Londont is megjárta, de öregségére már csak Poldinál muzsikált, ha az íróvendégek le nem intették.

Kérésre Kürti György lerajzolja, hogyan is helyezkedtek el az asztalok s a helyiségek odabenn, mert mi már csak kívülről ismerjük a Mélypincét. A bejáratnál balra, az ablakoknál kis asztalok álltak, jobbra hátul pedig a nagy „családi asztal”, melynek fő helyén Krúdy szeretett üldögelni. Az épület végében a család kis lakása helyezkedett el, s egy vendégszoba. Ezt néha írók is igénybe vették, ha a szükség úgy hozta. Előfordult, hogy a vendégeknek fenntartott ágyon egyszerre ketten is aludtak. Krúdy és Abrányi Emil például itt mutatkozott be egymásnak egy reggel, miután az ivós éjszaka fáradalmait „társbérletben” aludták ki.

A Mélypincének kőfállal elkerített kis udvara is volt. Nyaranta néhány asztalt tett ki ide Poldi.

Hogy ki mindenki volt a Mélypince vendége, hosszú lenne felsorolni. Poldi számára a legkedvesebbek közé tartozott Krúdy Gyula, Bródy Sándor, Szerb Antal, Márai Sándor, Várkonyi Titusz és Székely Mihály. Krúdy neki csak „a Gyula” volt, Szerb Antal „a Tóni”. Székely Mihállyal még a háború után is tartotta a kapcsolatot. De tisztelte és szerette minden művész- és íróvendégét. Külön kis emlékkönyvet nyitott számukra, amely talán legféltettebb kincse volt.

Márai Sándor írja a Föld, Föld!-ben, hogy Poldi a vendéggönyvet az 1944-es német megszállás után felvitte hozzá, hogy őrizze meg, ha őt netán deportálnák származása miatt. „Krausz Poldi életének, a tabáni kocsmáros szerényszegény, mindig derűs, dörmögő bormérő életének ez az album volt a remekműve. Most, a pusztulás küszöbén ezt akarta megmenteni. Lapoztuk az albumot. Halottak névalírása tűnt elő, s másoké, akik még éltek...” Márai nem fogadhatta el, nem vállalhatta a megőrzés felelősségét, mert magát sem érezte biztonságban. Később úgy tudta, a könyv elpusztult a háborúban Krausz Poldival együtt. De tévedett. Mindketten megmenekültek.

Mi Kürti Györggyel a füzet alig olvasható xeroxmásolatát lapozgattuk, az eredeti a Petőfi Irodalmi Múzeumban található, s néhány oldal megnézhető a most megnyílt Tabán Múzeumban is

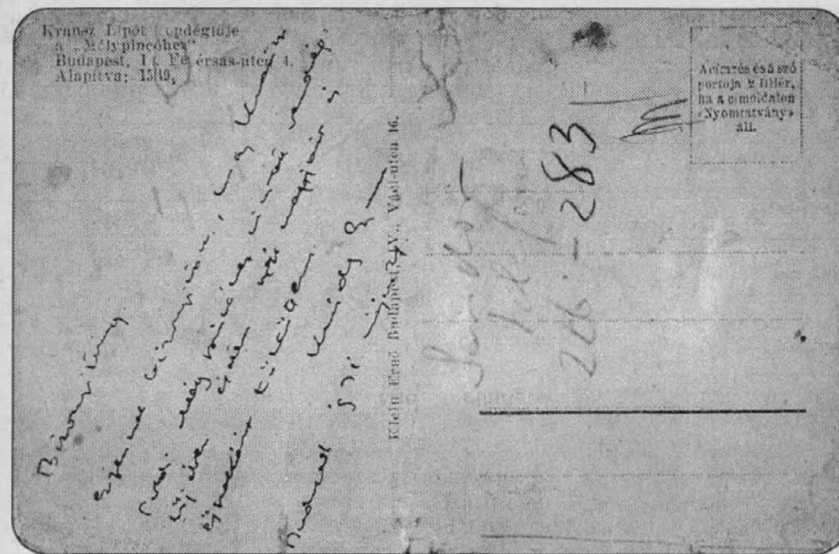
Mélypince vendéglő. Tabán.

A városrész legolcsóbb vendéglője volt, írók, művészek kiskocsmája

egyéb Mélypince-emlékek társaságában. A gyöngybetűs és az alig olvasható beírások között, a már említett nagyságok dedikációján kívül Szép Ernő, Bóka László, Kálnay László, Hargitay István, Varannai Aurél, Kellér Andor neve bukkan fel a sok-sok ismeretlen között. Szép Ernő azt írta: „A derék Krausz Poldi / olyan magyar mint Toldi.” Székely Mihály ezt: „Rám mindig számíthat, mint igaz, / jó barátjára, a legmélyebb pince / hangoktól a legmagasabb / női szopránig.” Krúdy Gyula pedig a következőt jegyezte be: „Bizonyítvány, Ezennel bizonyítom, Krausz Poldi »Mélypincéhez« címzett vendéglőjében életem szép napjait és éjszakáit töltöttem.” Ugyanaznap, 1931. május 21-én, szóról szóra ezzel a szöveggel egy képeslapot is dedikált a kocsmárosnak.

A Mélypincét 1933. október 2-án zárták be. Poldi új kocsmát nyitott az Izabella téren, a Magyar Színház mellett, de ezt már csak három évig tartotta. Néhány híve még ide is követte. A vendéggönyvbe újabb beírások kerültek. „A Tabánt le lehetett bontani, de Poldi bácsi örökkévaló” – vetette papírra 1936. május 24-én Bóka László.

Krausz Poldi és felesége a háború nehéz napjait lányuknál, a József kör-

Krúdy „Bizonyítványa” a régi képeslap hátoldalán

úton, majd Zuglóban, a Kerékgyártó utcában, végül egy Hungária körüti lakásban vésztele át, köszönhetően az üldözöttel szolidáris embereknek. Szövetség utcai lakásukat kifosztották, „Poldi mama” 1945-ben meghalt. Férje még tizenegy évig élt, 1956 őszén,

nyolcvanhat éves korában távozott. Kürti György a vég előtt meglátogatta a kórházban. Egy üveg bor volt az öreg kívánsága, mint annak idején Krúdynak, amikor még ő ment az írőhöz be-látogatatóba.

Csordás Lajos